

Szaturnuszi mesék

Perzselt a késő délutáni nap. Szájharmonikázva mentem keresztül a lucernáson. A vetés végében erdő kezdődött. Ahogy fölpillantottam, szivárványszín legyezőformák bomlottak ki a hígek égen.

Volt ott az erdő és a lucernás között egy elvadult szőlő is, fehérre meszelt prés-házzal. Megint a napba néztem, és kinyílt a legyező, mint egy pávafarok.

– Hány éves is voltál, amikor megjelent az első regényed?

Szúrta már egy ideje valami a jobb lábfejemet.

– Huszonkilenc – válaszoltam rövid töprengés után.

Megálltam, leguggoltam, és kibányásztam a cipőm oldalából egy kóródarabot. Igyekeztem arra tartani a mezőn, ahol viszonylag gyéren nőtt a lucerna. De ott meg a száraz növényzárak szurkálták a bokámat.

– Miért ölöd meg a hőseidet?

– Nem mindegyiket öltem meg.

Nevetés harsant a nézőtéren.

Elvettem a tenyeremet a harmonika hátuljától, és éles visítássá hajlítottam egy összhangzatot. Fölpillantottam a mérgeszölden bolyhosodó erdőre. Hosszúkás szivárványlegyező.

– Tényleg nem ölöm meg mindegyiküket.

Visszafogottabb nevetés.

– Maguktól is meghaltak volna. Ti is meg fogtok halni mind.

Kipillantottam a közönségre.

– Én is.

Ránéztem a moderátorra.

– Vagy az irodalmi hősök szerinted örökké élnek?

Beszélgetőpartnerem zavartan vigyorgott. Kedves fiú volt. Frissen borotvált arc, szemüveg mögé bújtatott, fürkésző tekintet.

– Az egyik kritikusom írt valami olyasmit a *Folyamisterről* – folytattam –, hogy reméli, a regény utolsó mondatát ironikusan gondolta a szerző. Kölcsönvehetem egy pillanatra? – böktém az alacsony asztalon fehérülő kötetre. Hiányzott róla a védőborító, a könyvjelzője kívül lógott.

– Persze – bólintott a moderátor.

– Nem tudom fejből a zárómondataimat.

Elszórt kacaj.

– Tehát, így szól: *Ami a helléneknél, rómaiaknál a Sors volt, a keresztényeknél a Sátán; milyen nagyszerű, hogy nekünk már egyiktől sem kell tartanunk.*

Megint be kellett látnom, hogy kissé affektálva olvasok föl. Vagy ha nem affektálok, akkor hadarok, ami talán még rosszabb.

– Látom, te is aláhúztad. Igazából nem is ez a regény utolsó mondata, hiszen van még utána egy vers – mondtam álmétkodva.

– Kulcsfontosságú mondat.

– Én ezt itt véresen komolyan gondoltam – néztem ki megint a közönségre.

Vijjogni kezdett egy vércse. A hátam mögül hallottam. Kerestem a tekintetemmel, aztán megláttam; jó magasan keringett, túl az akácson. A finomabb hangok után megint élesen megvisítottam a harmonikát.

– Kifejtenéd ezt bővebben? Mármint, hogy pontosan mit jelent neked ez a zárómondat. Vagy nem zárómondat.

– Most már semmit – válaszoltam közönyösen. – Egy egyszerű ténymegállapítást.

Válaszolt a vércse.

– Most már valami egészen másban vagyok.

– Megtudhatjuk, miben? – kérdezte őszinte kíváncsisággal a beszélgetőpartnerem.

Szuszákoltam egy darabig a harmonika legalsó lyukába, aztán kiszívtam egy egészen magas ívű hangot.

– Maradt a sors. De már nem a sátánnal vagy a maga leértékelődésével összefüggésben. – Szünetet tartottam. – Megbizonyosodtam róla, hogy *nekem* van sorsom, és kész. A többiek meg le vannak szarva.

– Akkor most magadról írsz?

– Lehet mondani. – Kinéztem a közönségre. – Sors és fikció kapcsolata érdekel. Ezek itt most mind kisbetűvel vannak.

– Hogyan? – nézett rám udvarias értetlenséggel a moderátor.

– A *Folyamisten* végén nagy S-sel írtam le a *Sorsot* és a *Sátánt*.

– Miért? És most miért a kisbetű?

– Hadd folytassam onnan, ahol az előbb abbahagytam – feleltem. – A két fogalom egymás elleni kijátszásában vagyok érdekelt. A küzdelmük érdekel. Sors *versus* fikció. Ez a két dolog nálam össze van láncolva. Egymást feltételezik. Szeretve gyűlölnek egymást, mint a szüzességüket együtt elvesztő kamasz istenek.

– A regényben, amin jelenleg dolgozol – nyomatékosította kissé tudálékosan a beszélgetőpartnerem.

– Így van – bólogattam.

– Van ennek azért valami posztmodern... – a moderátor összeráncolt homlok-kal kereste a megfelelő szót, aztán kibökte: – stihje, nem?

– Ugyan, hol van már a posztmodern? A posztmodernt én megeszem, megemésztetem, kiszarom.

Néma csönd volt a teremben, ami akár azt is jelezhetette, hogy ezzel a kijelentéssel azért túllöttem a célon.

– A lehetséges életpályáim lesznek itt kibontva. Amelyeknek megvolt a lehetősége, hogy valósággá legyenek. De végül nem lettek azzá. És megint előjönnek az álmaim, mint a *Folyamistenben*. Hadd olvassak föl egy verset.

Fölvettem az asztalról a válogatott verseim kötetét, a tartalomjegyzékhez lapoztam, aztán a *Slovenski evro* című költeményhez. Olvasni kezdtem, lassan, tagoltan:

*Hová lesz egy le nem élt élet,
meg kell-e gyászolni azt a le nem élt életet,
hisz az enyém volt,
és nem akként vagyok most itt, kivé lett,
és nem látom be, ez mivé lehet.*

*Abogyan a friss hó csikorog a cipőm alatt,
fogam abogyan megcsikordul,
friss, ropogó,
és megcsikorgatom a fogamat;
ki veszt, és újra koldul,*

*és köszönöm, hogy láthatom magam,
hogy élek, így halottan:
élőn. Te zord, feltétlen,
meg-megcsikordulsz, mint fogam,
a hó, a battyú lába dupla nyommal a jégkása-vízbe lottyán,*

*egyszer, kétszer, nyolcadszor is,
majd néhány szárnycsapás, és egy finom kanyarral
lefékezi magát.
Csak amikor nagyon szorít
a köd, akkor száll föl: csapkodva, láthatatlan.*

– Ebben az időben még nem kezdtem nagybetűvel minden verssort – jegyeztem meg álmélkodva, majd becsuktam és visszatettem az asztalra a kötetet.

– Van ennek jelentősége? – kérdezte a moderátor.

– Minek? A kisbetűvel kezdésnek?

– Igen.

Elbiggyesztettem a számam. – Biztosan. Vagy nincs. Nem tudom.

Ittam egy kortyot a boromból. Karakter nélküli tömegtermék volt, túl gyümölcsös, jellegtelenül gyümölcsös, csak hogy valamivel leplezze a közönségességét. Ez volt a legelfogadhatóbb fehérbor a büfé kínálatából.

– Nézd – folytattam –, ha nagyon sarokba szorítanának, azt mondanám, hogy ezt az új könyvet én valamiféle intelligens képződményként képzelem el. Élőlényként. Nem pusztán szimbolikusan, hanem *igazából* – nyomtam meg a végét. – Valami olyasminak, ami mindent fölzábált, ami nem lettem, csak lehettem volna.

A narrátor bólogatott, mint aki mindent ért. Följogosítva éreztem magam, hogy folytassam a monológot.

– A második verseskötetemet, a *Fehér Daloskönyvet* én testetlen könyvként képzeltem el annak idején, egy könyv ideájának, persze erős összefüggésben a benne lévő szerelmes versekkel, amelyekben a szerző mélységesen vágyódik egy testre, egy valódi testre. Történetesen egy lány testére. Elérhetetlen a számára. Ezért is volt, hogy nem akartam fizikai formában megjelentetni ezeket a verseket, ezért tettem ki őket az internetre.

– A saját weboldaladra.

– Igen. Akkoriban még nem indult be nálunk az e-könyv biznisz, és táblagépek sem voltak a piacon. Miután többen jelezték, hogy nem igazán szeretnek monitoron verseket olvasni, végül is fölvettem az oldalra PDF-ben is a kötetet, hogy egyszerűbb legyen a nyomtatás. Amivel tulajdonképpen beismertem a kísérletem kudarcát, legalábbis praktikus szinten; elvi szinten nem. Később aztán, amikor megkeresett egy kiadó, már én is akartam, hogy a *Daloskönyv* könyvalakban is ki-
jöjjön. Akkor már mindegy volt.

Vártam kérdésként a miértet.

– Csak e-könyvként adod ki az új regényt? – kérdezte a moderátor.

– Nem, dehogy. Könyvtárgyban gondolkodom. Olyan könyvtárgyban, aminek van egy őspéldánya. Ami még nem könyv. Már nem könyv. De beszéljünk inkább másról, jó? – mondtam elbizonytalanodva. – Erről a formaproblémáról nem nagyon akarok most többet mondani.

– Mert még nincs kész a regény?

– Így van – hódoltam az éleslátásnak álcázott empátia előtt.

– Rendben. Említetted az előbb az álmokat mint analógiát. Mint a meg nem élt történeteid analóg formáját.

Bólintottam. Ittam egy korty bort. Aztán fölvettem az asztalról a *Folyamistent*. Míg lapozgattam a könyvet, azt mondtam:

– Megint a *Folyamisten* epilógusából fogok olvasni, mint az előbb. Abból az epilógusból, amit többen kidobattak volna velem a könyvből – mondtam mosolyra húzódtott szájjal. Hadarva kezdtem bele:

– *Az álmok kollektív emlékezete sem szükségtelenebb, sem valószerűtlenebb, sem fiktívebb nem volna, mint magáé a történelemé. Már csak azért sem, mert emez folyamatosan át- és átüt az utóbbin; jobbára láthatatlanul, de ha itt és ott mégis valamiféle nyomot hagy, úgy rögtön azt a benyomást kelti, hogy kettejük közül az övé a folyamatos mély szólam. Kettejük alkalmi és radikális egymásra másolása, a tiszta ész álma persze szörnyeket szül; avagy a természetben rögzített babona társadalmi manifesztaálódását. Az álomkollázs megmintázása során az merült föl bennem, ugyan miért ne tekinthetném a mindenkori társadalmat puszta fikciónak, sőt, koholmánynak, amit gyáva írók ötltek ki, valahogy úgy, mint a kultúra fogalmát a görögöket feltétel nélkül csodáló latinok.*

Becsaptam a könyvet.

– Én bátor író vagyok – mondtam. – Most már tényleg bátor vagyok.

Mintha csak magamnak bizonygatnám.

Fölértem az elvadult szőlő aljáiig. Egy rézsús vadcsapáson átvágtam a nadrágom után kapkodó szederindák között.

– Hallhatunk valamit ebből a készülő szövegből is? – kérdezte a moderátor.

– Persze – feleltem.